

Η ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Μετά την προετοιμασία που κάναμε συγκεντρώνοντας και ταξινομώντας το υλικό καταλήγουμε στο σχεδιάγραμμα της μελέτης, που όπως είπαμε ταυτίζεται με τον πίνακα περιεχομένων. Το σχεδιάγραμμα παρουσιάζει συνοπτικά τα μέρη της μελέτης: κεφάλαια, παράγραφοι και οι υποδιαιρέσεις τους. Αποτελεί συγχρόνως και τον οδηγό για τη συγγραφή – υπενθυμίζει διαρκώς στον συγγραφέα τι έχει να γράψει ή, εφόσον έχει ήδη αρχίσει να γράφει, τι του απομένει ακόμη να γράψει. Βάσει της διαίρεσης που κάναμε στο σχεδιάγραμμα η εικόνα που έχουμε μπροστά μας για τα μέρη της εργασίας είναι η εξής:

1. Τίτλος της μελέτης
2. (Αφιέρωση)
3. (Πρόλογος)
4. Πίνακας περιεχομένων
5. Πίνακας βραχυγραφιών ή συντομογραφιών
6. Εισαγωγή
7. Κύριο μέρος της μελέτης
8. Συμπεράσματα ή Επίλογος
9. Βιβλιογραφικός πίνακας
10. (Πίνακες διάφοροι)

1. Τίτλος της μελέτης

Στην πρώτη σελίδα, στο εξώφυλλο, αναγράφουμε το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα, τον τίτλο και τον υπότιτλο (αν υπάρχει) της μελέτης, τόπο και χρόνο.

2. Αφιέρωση

Συνηθίζεται οι συγγραφείς να αφιερώνουν τις μελέτες τους, σε ένδειξη σεβασμού, εκτίμησης, ενδιαφέροντος, αγάπης σε διάφορα πρόσωπα ή ακόμη και σε θεσμούς και ιδέες.

3. Πρόλογος

Ο Πρόλογος, αντίθετα με την εισαγωγή, δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της κυρίως μελέτης, δεν έχει δηλαδή σχέση με τα θέματα και προβλήματα που ερευνώνται. Εδώ διατυπώνει ο συγγραφέας προσωπικά του βιώματα και εμπειρίες που δοκίμασε κατά την ετοιμασία της μελέτης. Αναφέρεται στις δυσκολίες που συνάντησε, στη βοήθεια που του προσέφεραν πρόσωπα και ιδρύματα, είτε επιστημονική είτε οικονομική. Εκφράζει ακόμη τις ευχαριστίες του για τη βοήθεια και την επιστημονική καθοδήγηση που του παρασχέθηκε.

Εδώ μπορούμε να αναφέρουμε πώς αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με το θέμα, τι ήταν αυτό που μας παρακίνησε. Στο τέλος του προλόγου γράφει ο συγγραφέας το όνομά του, όπως και τον τόπο και χρόνο σύνταξης του προλόγου, που συνήθως συμπίπτει με το τέλος της συγγραφής της μελέτης.

4. Πίνακας περιεχομένων

Ο πίνακας περιεχομένων είναι το κλειδί που μας ανοίγει το έργο. Πρέπει να δίνει πλήρη εικόνα των κεφαλαίων και των άλλων υποδιαιρέσεων. Όσο πιο λεπτομερής και εμπειριστατωμένος είναι ο πίνακας περιεχομένων, τόσο ευκολότερα μπορεί να χρησιμοποιήσει κανείς τη μελέτη. Γράφουμε σ' αυτόν τους τίτλους των κεφαλαίων, παραγράφων και υποπαραγράφων με την ένδειξη της σελίδας που αντιστοιχεί στο καθένα. Οι τίτλοι πρέπει να είναι σύντομοι και σαφείς και, όπως δίνονται στον πίνακα περιεχομένων, έτσι ακριβώς πρέπει να υπάρχουν και μέσα στο κείμενο, χωρίς καμία διαφορά.

5. Πίνακας βραχυγραφιών (ή συντομογραφιών ή συντμήσεων)

Μετά τον πίνακα περιεχομένων ακολουθεί ο πίνακας των βραχυγραφιών. Είναι πολύ χρήσιμος αυτός ο πίνακας διότι μας απαλλάσσει από τον κόπο να επαναλαμβάνουμε τους πλήρεις τίτλους βιβλίων, σειρών, περιοδικών, εκδόσεων και μας εξοικονομεί χώρο στις υποσημειώσεις και στη βιβλιογραφία. Οι συντετμημένοι τίτλοι έχουν παγιωθεί με ορισμένη μορφή στην επιστημονική τεχνογραφία και πρακτική, γι' αυτό και δεν πρέπει να εφευρίσκουμε εμείς δικές μας συντμήσεις αλλά να χρησιμοποιούμε τις καθιερωμένες.

Στον πίνακα ο ερευνητής αναλύει τις συντομογραφίες, παραθέτοντας μετά τη σύντμηση τα πλήρη στοιχεία: συγγραφέα ή εκδότη, τίτλο, τόπο, χρόνο, αριθμό τόμων κτλ.

Στον πίνακα συντομογραφιών μπαίνουν συνήθως περιοδικά, συλλογικοί τόμοι, μεγάλες σειρές εκδόσεως κειμένων, εγκυκλοπαίδειες και λεξικά. Η σύντμηση απαρτίζεται συνήθως από τα αρχικά των λέξεων του τίτλου.

6. Εισαγωγή

Η Εισαγωγή αποτελεί σπουδαιότατο μέρος της επιστημονικής εργασίας, γι' αυτό και η σύνταξή της πρέπει να γίνεται με πολλή προσοχή και επιμέλεια. Η διεθνής πρακτική της επιστημονικής τεχνογραφίας έχει επιβάλει την εισαγωγή και τον επίλογο, ως σχεδόν απαραίτητα στοιχεία μιας επιστημονικής συγγραφής, και αυτό λόγω της μεγάλης τους χρησιμότητας. Μια καλή εισαγωγή επομένως πρέπει να περιέχει τα εξής στοιχεία:

α'. Θέτει το πρόβλημα της έρευνας με σαφήνεια, έχουμε δηλαδή *θέση του προβλήματος*. Κάθε επιστημονική εργασία φιλοδοξεί να επιλύσει ένα πρόβλημα ή να προωθήσει την επίλυση του προβλήματος μέχρις ενός σημείου. Αυτό λοιπόν το πρόβλημα ή το θέμα το επεξηγεί κανείς στην Εισαγωγή.

β'. Αναφέρεται στην αφορμή της επιλογής του θέματος ή μιας συγκεκριμένης πτυχής του και στη σπουδαιότητα και σημασία που έχει για την επιστήμη και την πράξη.

γ'. Χαράσσει τα όρια του θέματος, το οποίο πρέπει να διαχωρίζεται και να οριοθετείται σαφώς σε σχέση με θέματα του ιδίου κύκλου.

δ'. Παρουσιάζεται η μέχρι της συγγραφής κατάσταση της έρευνας, ώστε να γίνεται εύκολα κατανοητή η συμβολή του συγγραφέα πέραν των μέχρι τότε επιτευγμάτων και λύσεων των άλλων επιστημόνων.

ε'. Αναφέρεται στη μέθοδο που ακολουθήθηκε κατά την έρευνα και δίνει σύντομα την πορεία της μελέτης και της συγγραφής.

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι η Εισαγωγή θα πάρει την τελική της μορφή μετά το τέλος της συγγραφής, εφόσον σκοπός της είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στα προβλήματα της μελέτης και στη μέθοδο που ακολούθησε ο επιστήμονας για την επίλυσή τους.

7. Το κύριο μέρος

Το κύριο μέρος της μελέτης αποτελεί ανάπτυξη των όσων έχουμε δηλώσει στο σχεδιάγραμμα. Η ανάπτυξη αυτή γίνεται στο κυρίως κείμενο της μελέτης, που συμπληρώνεται και υπομνηματίζεται με τις παραπομπές ή υποσημειώσεις. Το κύριο κείμενο της μελέτης τυπώνεται με μεγαλύτερα τυπογραφικά στοιχεία, ενώ οι παραπομπές με μικρότερα.

Το κείμενο της μελέτης

Στο κείμενο της μελέτης παρουσιάζουμε και αναπτύσσουμε το υλικό που συγκεντρώσαμε καθώς και τις δικές μας σκέψεις και λύσεις κατά κεφάλαια και παραγράφους, σύμφωνα με την ταξινόμηση που κάναμε και το σχεδιάγραμμα. Η ανάπτυξη πρέπει να διακρίνεται για την αλληλουχία και τη συνέπεια των συλλογισμών και των συμπερασμάτων, όπως και για την πληρότητα, λογικότητα και δύναμη των επιχειρημάτων.

Πρέπει να αποφεύγεται η υπερφόρτωση του κειμένου με παραθέσεις παρμένες από άλλους επιστήμονες ή από κείμενα. Αυτό εκτός του ότι δημιουργεί την εντύπωση πως οι δικές μας αναλύσεις είναι ελάχιστες, διακόπτει τη συνοχή του κειμένου και τη ροή του, καθιστώντας το έτσι κουραστικό στον αναγνώστη. Τις πολλές επί λέξει παραθέσεις μπορούμε να τις αποφύγουμε, αν παρουσιάσουμε με δικά μας λόγια, δική μας διατύπωση και δικό μας συγγραφικό ύφος, τις απόψεις των άλλων, παραπέμποντας βέβαια στα σχετικά έργα. Τις επί λέξει παραθέσεις που είμαστε υποχρεωμένοι να βάζουμε εντός εισαγωγικών, χρησιμοποιούμε όταν πρόκειται για βασικές, θεμελιώδεις θέσεις που πρέπει να παρουσιάσουμε με πιστότητα και ακρίβεια, όπως και όταν θέλουμε να απομακρύνουμε την εντύπωση ότι ενδεχομένως δεν αποδίδουμε σωστά και πιστά τις σκέψεις και τα επιχειρήματα κάποιου άλλου συγγραφέα.

Διευκολύνει επίσης πολύ την ανάγνωση κάθε βιβλίου η διαίρεση του κειμένου σε παραγράφους. Ένα συνεχές κείμενο εκτός του ότι είναι κουραστικό και μονότονο, δυσχεραίνει και την απομνημόνευση ή την κατανόηση των νοημάτων του.

Κάθε παράγραφος πρέπει να αποτελεί μια ολοκληρωμένη νοηματική ενότητα, να ολοκληρώνει τη σκέψη, το συλλογισμό, το επιχείρημα που αρχίσαμε να αναπτύσσουμε. Κατά κανόνα πρέπει σε κάθε σελίδα βιβλίου να σπάζει το κείμενο τουλάχιστον με μια-δύο παραγράφους. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις, όπου είναι αδύνατο να σπάσουμε τη νοηματική ενότητα και θα χρειαστεί να περάσουμε στην επόμενη σελίδα χωρίς παράγραφο – αυτό πρέπει να είναι εξαίρεση.

Η γλώσσα πρέπει να είναι απλή και σαφής. Οι προτάσεις δεν πρέπει να είναι πολύπλοκες και σύνθετες. Όσο πιο σαφείς και απλές είναι οι προτάσεις, τόσο πιο κατανοητή γίνεται η εργασία μας. Η ασάφεια και το σύνθετο και πολύπλοκο της γλώσσας φανερώνουν και τη σύγχυση που υπάρχει στο μυαλό του συγγραφέα. Σύντομες προτάσεις χωρίς περιττές

ρητορικές εξάρσεις είναι το καταλληλότερο γλωσσικό ύφος για επιστημονικές εργασίες που επιδιώκουν την απλή και κατανοητή έκθεση απόψεων.

Κατά τη συγγραφή του κειμένου πρέπει επίσης να υπολογίσουμε πόσες εικόνες, σχέδια, χάρτες, φωτογραφικό και άλλο εποπτικό υλικό θα χρειαστεί να τοποθετήσουμε και να αποφασίσουμε αν το υλικό αυτό θα τοποθετηθεί στο σημείο που γίνεται λόγος για αυτό ή θα συγκεντρωθεί όλο μαζί στο τέλος της μελέτης.

Παραπομπές ή παραθέσεις

Βλ. παρακάτω.

8. Συμπεράσματα / Σύνοψη / Επίλογος

Στο τμήμα αυτό της μελέτης που επισφραγίζει, που κλείνει το κείμενο ως τελευταίο μέρος, ο συγγραφέας συνοψίζει τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκε και αναφέρεται στα συναγόμενα συμπεράσματα. Σε περίπτωση που έχουν ασχοληθεί και άλλοι επιστήμονες με το ίδιο θέμα γίνεται σύγκριση προς τα συμπεράσματα εκείνων.

9. Βιβλιογραφία (ή Βιβλιογραφικός πίνακας)

Όλο το υλικό που συγκεντρώσαμε και χρησιμοποιήσαμε στο κείμενο και στις παραπομπές για τη συγγραφή της μελέτης ταξινομημένο κατά αλφαβητική σειρά (του συγγραφέα ή του εκδότη) το παρουσιάζουμε στη Βιβλιογραφία, που τοποθετείται στο τέλος, μετά τα συμπεράσματα. Βασικός κανόνας για το ποια έργα θα συμπεριλάβουμε στη Βιβλιογραφία είναι ότι περιλαμβάνονται εκείνα μόνο τα έργα τα οποία ο ίδιος ο συγγραφέας έχει δει και μελετήσει και έχουν σχέση με το θέμα της μελέτης.

Η συνηθέστερη διάκριση της βιβλιογραφίας επικράτησε να είναι σε *κύρια* και *δευτερεύουσα*. Στην *κύρια βιβλιογραφία* αναφέρονται οι πηγές ή το

πρωτογενές υλικό στο οποίο ανήκουν αρχεία, στατιστικές, πρακτικά, συνεντεύξεις, κείμενα σε πρωτότυπο, το υλικό από πειράματα και εφαρμογές, από τα οποία αντλούμε πληροφορίες αμέσως και πρωτογενώς. Δευτερεύουσα βιβλιογραφία είναι όσα βιβλία μας βοηθούν να αξιοποιήσουμε το υλικό των πηγών, γιατί ασχολούνται με τα ίδια ή παρεμφερή θέματα και προβλήματα.

Οι Έλληνες συγγραφείς συνήθιζαν να δίνουν στον ίδιο βιβλιογραφικό πίνακα τα ελληνικά και ξένα βοηθήματα. Διαπιστώθηκε όμως ότι είναι προτιμότερο να δίνονται ξεχωριστά τα ελληνικά και ξεχωριστά τα ξένα βοηθήματα – αυτή η τάση τείνει να επικρατήσει.

Ο βιβλιογραφικός πίνακας παρατίθεται με απόλυτη αλφαβητική σειρά.

Σε περίπτωση που ο ίδιος συγγραφέας έχει περισσότερα από ένα έργα, δεν επαναλαμβάνουμε σε όλα το όνομά του, αλλά στη θέση του ονόματος βάζουμε μια παύλα (-).

10. Άλλοι πίνακες (Index)

Εκτός από τον βιβλιογραφικό πίνακα συνηθίζεται στο τέλος κάθε επιστημονικής εργασίας να δίνονται και άλλοι πίνακες. Ο συνηθέστερος είναι ο πίνακας ονομάτων (ονόματα των συγγραφέων, γεωγραφικές ονομασίες, ονόματα έργων κτλ.) και εννοιών.

Επίσης δίνονται και πίνακες εικόνων, διαγραμμάτων, κτλ. ανάλογα με το είδος της επιστημονικής εργασίας.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

(ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ)

Γενικές πληροφορίες

1. Η εργασία πρέπει να έχει τίτλο και πίνακα περιεχομένων.
2. Ο **τίτλος** της εργασίας μαζί με τα πλήρη στοιχεία του συγγραφέα πρέπει να γράφονται στην πρώτη σελίδα.
3. Η εργασία πρέπει να είναι χωρισμένη σε **κεφάλαια** και **υποκεφάλαια**.
4. Πρέπει να υπάρχουν βιβλιογραφικές **παραπομπές**.
5. Πρέπει να υπάρχει **πλήρης βιβλιογραφία** στο τέλος της εργασίας.
6. Γραμματοσειρά: Times New Roman 12, Διάστιχο 1,5.
7. Μέγεθος σελίδας: A4
8. Επικεφαλίδες: Όλες **bold**

Επιπρόσθετες πληροφορίες

1. Δεν χρησιμοποιούμε κεφαλαία στις επικεφαλίδες.
2. Πριν και μετά τις επικεφαλίδες υπάρχει 1 κενό.
3. Όχι συντμήσεις στις λέξεις (π.χ. εκπ/ση αντί εκπαίδευση).
4. Όλοι οι τίτλοι είναι στοιχισμένοι πλήρως και ποτέ στο κέντρο.
5. Γραφήματα και διαγράμματα θα πρέπει να επισυνάπτονται σε ξεχωριστά αρχεία (συνήθως σε μορφή jpg).
6. Η βιβλιογραφία συνήθως χωρίζεται σε ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση.
7. Αρίθμηση πινάκων: Να είναι συνεχόμενη.
8. Αρίθμηση κεφαλαίων: Έλεγχος σειράς.
9. Αρίθμηση διαγραμμάτων: Να είναι συνεχόμενη.
10. Αρίθμηση εικόνων: Να είναι συνεχόμενη.